ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 48 (757).
Cana 10 ct.
VILNIA, 18.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Niezdarovaja prajava — krytykavać i ničoha nie rabić

Takaja ŭžo pryroda čałavieka, što jon imkniecca da lepšaha. Dziela hetaha nikoli jon nia moža być zusim spakojny i zusim zdavoleny. Toje, što čałaviek maje siańnia i čym jon siańnia ciešycca, zaŭtra ŭžo jaho nie zdavolvaje i jon začynaje ŭznoŭ tužyć za niečym inšym, niaznanym, ale lepšym, i začynaje da hetaha imknucca.

Pryhožyja adnak dumki i pažadańni — heta adno, a pryhožyja čyny — heta druhoje. Prynamsi pažadańni i čyny ad siabie byvajuć duža daloka. Mnoha treba namazolicca, naciarpiecca, a časam navat i žyćcio svajo pałažyć, kab dajšci ŭ žyćci da taho, ab čym čałaviek dumaje i da čaho ŭ dušy svajej imkniecca. Znača, lahčej dumać, śnić, razvažać, čymsia pracavać, dzieić, barocca. Hetym i tłumačycca toj fakt siarod ludziej, što jany kudy bolš havorać, latuciać ab lepšym žyćci, ab praŭdzie i spraviadlivaści, čymsia pracujuć i budujuć realnaje žyćcio.

Dalej, — apiača imknieńnia ŭ čałavieka da lepšaha i praŭdziŭšaha z adnaho boku, a z druhoha apiača lanivaści čałaviečaj pryrody, hetaja pryroda maje jašče i samalubstva, jakoje, kali im čałaviek śviedama vaładaje i ŭprahaje na słužbu henamu lepšamu, prynosie karyść, bo pamahaje realizavać dumki, idei i pažadańni, i jakoje, kali čałaviek jamu paddajecca i jano čałaviekam kiruje, dyk tady jano vyjaŭlajecca ŭ zajzdraści i złosnaści, što niechta druhi ŭsio-ž nia tolki dumaje i latucić ab lepšym, ale adnačasna i pracuje, realna pravodziačy ŭ žyćcio svaje ideały. Voś tut jakraz i pačynajecca ŭ ludziej hena chvoraja prajava — krytykavać, narakać i ničoha realnaha nie rabić, kab hena krytykavanaje papravić.

Pryroda čałavieka što da svajej sutnaści adnalkovaja. Hetym i tłumačycca, što hena niezdarovaja prajava, ab jakoj havorym, zdarajecca ŭ kožnym hramadzianstvie, u kožnym narodzie. Adnak tam, dzie hramadzianstva bolš kulturnaje, dzie abstaviny žyćcia bolš narmalnyja i dobryja, tam adjomnyja starony pryrody čałavieka vyžyvajucca praściej, lahčej i narmalniej, a tam, dzie i henaj kulturnaści i abstavin adpaviednych nie chapaje, tam rodzicca hultajskaja, samalubnaja i biasplodnaja krytyka, jakaja dalej nadhryzaje samyja tyja adzinki, jakija na hetuju chvarobu niadužejuć i adnačasna zatručvajuć pavietra navokał siabie, zaražajučy inšych, skłonnych da hetaj chvaroby.

U biełaruskim hramadzianstvie abjavy hetaj psychična-hramadzkaj chvaroby davoli častyja. Charakterna, što spatykajecca hetaja chvaroba pieravažna siarod adzinak starejšaha typu, siarod tych, jakija raźvili ŭ sabie niepamiernyja i ničym nieapraŭdanyja ambicyi i adnačasna adarvalisia całkom ad hramadzkich i nacyjanalnych ideałaŭ i ad realnych abstavinaŭ žyćcia. I tut užo ničoha nie pamoža. Hetych adzinak nie papravie ničoha. Jany ŭ svaim stručanym soku tak i zmadziejuć. Inakš siarod maładziejšaha i maładoha biełaruskaha pakaleńnia. Tut spatykajem nia tolki krytyku šeraj, a časta horkaj i niaznosnaj sučasnaści, ale adnačasna i zdarovy paryŭ da pracy ideovaj, pracy nacyjanalnaj i hramadzkaj, hatovaść da samaachviarnaści, da ciarpieńniaŭ za ideju, za dabro.

I tak, kali ŭ starejšych adzinak spatykajem rasčaravańnie, adsutnaść stałaj ideolohii, oportunizm, maniju vialičča, strach adkaznaści i pracy, źmienaviechaŭstva, niaviedańnie, što rabić z saboj i z svaim časam, — tady ŭ moładzi i maładziejšaha biełaruskaha pakaleńnia, nia hledziačy na ništo, spatykajem hramadzki i nacyjanalny entuzyjazm, pracavitaść, samaachviarnaść, arhaničnuju łučnaść i adzinstva z sialanskimi i rabotnickimi masami. I voś tut naša nadzieja i sapraŭdnaja padstava henaha lepšaha, jakoha šukajuć usie i jakoha šukajem my, biełarusy. I heta nadzieja apiortaja nie na fikcyi, ale na realnaści.

V. V-ič.

Da spravy saviecka-litoŭskich adnosinaŭ

Pavialičeńnie kolkaści savieckaha vojska ŭ Lićvie. — Źmiena ŭradu. — Vyjezd Prezydenta. — Pramova premjera A. Merkysa.

U suviazi z saviecka-litoŭskim kanfliktam, paŭstaŭšym z pryčyn, jakija pieraškadžali poŭnamu ažyćciaŭleńniu saviecka-litoŭskaha dahavoru ab uzajemnaj pomačy, saviecki ŭrad 14 h. m. daručyŭ litoŭskamu ministru zahraničnych spraŭ Urbšysu ŭltymatum z nastupnymi damahańniami: 1. addać zaraz-ža pad sud b. min. nutranych spraŭ Skučasa i dyr. Povilajtisa, jak biespasiarednich vinoŭnikaŭ pravakacyjnych dziejańniaŭ prociŭ savieckaha vojska ŭ Lićvie; 2. stvaryć zaraz-ža ŭ Lićvie ŭrad, jaki patrapiŭ-by zapeŭnić uviadzieńnie ŭ žyćcio dahavoru ab uzajemnaj pomačy Litvy i SSSR i źnistožyŭ dziejnaść usich vorahaŭ hetaj umovy; 3. zaraz-ža zapeŭnić svabodny prachod i raźmiaščeńnie saviećkaj armii ŭ najvažniejšych centrach Litvy ŭ takoj kolkaści, kab chapiła zabiaśpiečyć vykanańnie dahavoru ab uzajemnaj pomačy i kab nie dapuścić da pravakacyjnych dziejańniaŭ prociŭ savieckich bazaŭ u Lićvie.

Litoŭski ŭrad praz min. Urbšysa, katory znachodzicca ŭ Maskvie, 15 h. m. paviedamiŭ, što pryjmaje ŭsie damahańni savieckaha ŭradu i što dasiulešni ŭrad A. Merkysa padaŭsia ŭ adstaŭku. Novy ŭrad Prezydent daručyŭ stvaryć hien. Raštikisu. Mołataŭ adnak paviedamiŭ, što Raštikis nie zadavalaje ŭradu SSSR i što ŭ spravie premjera i inšych ministraŭ pavinna być parazumleńnie z savieckim uradam. Paśla heta ha prezydent A. Smetona vyjechaŭ zahranicu. B. ministr Skučas i dyrektar departamantu biaśpiečnaści Povilajtis aryštavanyja i buduć addany pad sud. Abaviazki Prezydenta pačaŭ vykonvać A. Merkys.

15 h. m. a hadz. 19 u Kaŭna pryjechaŭ zastupnik kamisara zahraničnych spraŭ SSSR Dedekanozaŭ i saviecki pasoł u Lićvie Pozdniakoŭ.

U hety samy dzień 15 h. m. a hadz. 14 u mnohich miascoch savieckaja armija pierajšła litoŭskuju hranicu i prybyła ŭ važniejšyja centry Litvy, jak Koŭna, Vilnia, Reseiny, Paniavież i Šaŭli. Pa zahadu hałoŭnaha kamandziera litoŭskaj armii hien. Vitkaŭskasa, litoŭskija kamandziery ŭsiudy vietliva spatykali savieckuju armiju i davali patrebnyja joj infarmacyi.

16 h. m. spaŭniajučy abaviazki prezydenta respubliki i premjera A. Merkys skazaŭ praz radyjo pramovu, u jakoj zaznačyŭ, što prybyćcio novych addziełaŭ savieckaje armii ŭ Litvu nastupiła dziela pavialičeńnia biaśpiečnaści Litvy i SSSR i što savieckaja armija prybyła, jak armija sajuźnickaja. Spravy nutranyja, socyjalnyja, kulturnyja, ekanamičnyja i palityčnyja nie pavinny być praz heta narušanyja. Hałoŭnym-ža imknieńniem kiraŭnictva kraju jość utrymać paradak, pavahu i narmalnuju pracu ŭva ŭsich uradach, pradpryjemstvach i ŭva ŭsiej pryvatnaj haspadarcy.

Pavialičeńnie savieckich bazaŭ u Łatvii i Estonii

Savieckaje radyjo 17 h. m. paviedamiła, što ŭ Łatvii i Estonii, padobna jak i ŭ Lićvie, adbyvajecca pavialičvańnie savieckich vajennych bazaŭ.

Pašyrajma biełaruskija knižki

Pašla 20-ci hodniaha praśledu biełaruskaj kultury ŭ byŭšaj Polšččy, biełarusy pačynajuć arhanizavacca, ahladajučysia, kaho j čaho nie chapaje ŭ jahonaj spravie. Najbolš žorstka moža praśledavali polskija pany biełaruskaje drukavanaje słova, bo jano padyjmała i ŭzmacovyvała narodnuju i sacyjalnuju śviedamaść i hetym zahaniała śmiarotny špil u panskaje serca.

Dyk voś, braty maje, siahońnia kožny śviedamy biełarus pavinien pierad usim zaviaści u siabie biełaruskuju biblijatečku, kab moh i sam čytać i inšym davać. Jak-ža mnoha znača biełaruskaja knižka ŭ siamji, dzie supolna pry stale baćka z dziećmi čytajuć ab našym žyćci! Jak mnoha znača knižka čytanaja ŭ hramadzie! Taksama dobra, kali biełaruskuju knižku dajom čytać ludziam inšaje narodnaści.

Dyk družna, braty, da pracy, da pašyreńnia rodnych knižak! Niachaj-ža našy pieśniary: Kupała, Kołas, Mašara, Tank i dziesiatki inšych znojducca ŭ kožnaj biełaruskaj chacie na siale i ŭ horadzie!

Biełaruskaja knižarnia „Pahonia“ vysyłaje na pravincyju kamplet biblijatečku 30 knižak tolki za 5 litaŭ. Prysyłajcie zakazy na adras: Knižarnia „Pahonia“ Vilnia, Zavalnaja 1—3.

Praletar

Biełarusy!

Adpadatkoŭvajciesia na Biełaruski Nacyjanalny Fond!

Vystaŭka litoŭskaha mastactva ŭ Vilni*)

Raźba

Ab raźbie na vystaŭcy možna skazać, što kožny raźbiar maje svoj indyviduałny styl, svoj tvar. Raźba — heta trahičnaja halina mastactva — dzieić na nas i pramaŭlaje nia śpieŭnaściaj kolorytu i łahodnymi konturami rysunku, jak u malarstvie, ale svajej bryłaj, jakuju mastak ubačyŭ śpiarša ŭ svajej vizyi. Dziŭnaja reč: biazkštałtnaja bryła mataryjału, paśla dałata mastaka, budzić u nas dušeŭny nastroj i daje estetyčnaje pieražyvańnie, abo svajej siłaj pabudžaje sumavać za niečym vialikim, hieroičnym. Niekatoryja tvory z vystaŭki prosiacca na šyroki prastor placoŭ miesta, bo ŭ sabie majuć zakutuju monumentalnaść i dynamiku.

Grybas. — Bačym pierad saboj 3-chmetrovuju fihuru Vialikaha Kniazia Vitaŭta. Pastava kniazia-hieroja vyražana silna i dekaratyŭna. Udziačnaja tema raźby, ale i vielmi trudnaja. Kab raźbavać čałavieka, katory ŭ historyi aviejeny ŭžo lehiendaj, treba pačuć u sabie hetu siłu.

Jakimavičius. — Dobra viedamy Vilni mastak. Niaraz bačyli my jahonuju raźbu na vystaŭkach našaha miesta. Z jahonych tvoraŭ bje miera pačućcia praporcyi formaŭ i kampazycyi, vyčuvajecca łohki styl i elehancyja. — Heta arystakrat ducha. Pahladzim na jahony prajekt pamiatnika Kniazia Vitaŭta: što za razmach i vielič u hetaj fihury. Padojdziem da žanockaha partretu: dzieić na nas svajej prostaj i syntetyčnaj formaj — roŭnaj hreckaj raźbie.

Rymša. — Hrafik u raźbie— možna tak scharakteryzavać techniku mastaka. Na jahonych medaljonach-płaskareźbach formy dabyty z hrafičnaj čystatoj rysunku, usiudy dobra skampanavana płaščynia medali, što i dało mastaku hruntoŭnuju sławu ŭ litoŭskaj raźbie.

Menčinkas. — Tvory mastaka majuć u sabie vialikuju ekspresiju i psychičnaje vyražeńnie, i prypaminajuć školu serbskaha raźbiara Mestroviča.

Antinis. — Paraźbiarsku adčuta hałava Chrysta, archaičnaja ŭ svajej syntezie i formie, vykutaja ŭ połnym hranicie.

Pundzius. — Prastata i miakkaść formaŭ — heta dobraja rysa mastaka.

Janulis. — Symbaličnaja tema ŭziataja z narodnaj litoŭskaj pieśni, daskanałaja kampazycyja ŭ svaich linijach i formie.

Hrafika

Hrafika na vystaŭcy daje jasny dokaz ab svajej śpiełaści. Mastak pry pamačy rylca i doški z hruški piłavanaj na štorc, snuje svaje vizyi. Tut treba zaŭvažyć ciarplivaść i roŭnavahu mastaka pracujučaha nad svajej minijaturaj-drevarytam. Ana ryska nia tak i ŭžo psuje rytmiku linijaŭ. Z takoj klišy možna pamnažać cełyja sotni ekzemplaraŭ i kožnaja z ich źjaŭlajecca aryhinałam.

Jonynas — hrafičnuju techniku ŭ drevarycie asiliŭ i pahłybiŭ da hranic daskanalnaści. A prytym, jaki sočny i śmieły rysunak i kampazycyja. I heta zakončanaść pierakonvaje hledača ab vialikim talencie mastaka-hrafika.

Verbickas — taksama vialiki hrafik; cikavyja i dobra skampanavanyja jahonyja drevaryty; fihury i drevy prosta ruchajucca. Jonynas cień ryje ryskaj, a Verbickas astaŭlaje ciomnym, kab vydabyć śvietacień.

Jurkunas—aryhinalny i śmieły hrafik. Jahonaja „Žančyna z košam“ i „Rybaki“ ŭ poŭnaści dajuć paniaćcie ab vialikich tvorčych mahčymaściach. U technicy Jurkunas inšy, čym jahonyja kalehi hrafiki.

Galdikas. — Čujecca heta samaja svaboda i razmach, što i ŭ malarstvie mastaka i takaja-ž dziŭnaja pasyja, choć tut, u hraficy, aŭtor ahraničany technikaj i mataryjałam. I tut jon śmiely i cikavy.

Tarabildienė. — Hrafika stylizavana pad prymityvy ilustracyi da kazki; prypaminaje łubki z XIX stahodździa.

* *
*

Kančajučy svoj pabiežny ahlad vystaŭki, chaču zaciemić, što treba ščyra pryvitać hetu mastackuju imprezu, vialiki vysiłak mastakoŭ i starańnie litoŭskaj ułady kala sarhanizavańnia vystaŭki ŭ Vilni.

Pišučy hety artykuł, mieŭ ja na dumcy hramadzianstva biełaruskaje, kab pa skolki mahčymaści, adviedvała b vystaŭku mastakoŭ-plastykaŭ, bo i plastyka, tak jak i pieśnia, da nas pramaŭlaje.

P. Sierhijevič

*) Pieršaja čaстka hetaha artykułu nadrukavana ŭ № 47 „Krynicy“.

Z hazet

Rada francuskaha prafesara dla palakoŭ

Viedamy francuski prafesar Nazon apublikavaŭ na bačynach časapisu „Journale“ artykuł p. n. „Vajna i palityka,“ u jakim miž inšym razhladaje spravu b. Polšččy. Aŭtor miž inšym kaža, što palaki pavinny adroźnivać svaju historyju ad sapraŭdnaści i pierastać dumać ab rečach niemahčymych. „Palaki majuć hetulki mała padstaŭ dumać ab adbudovie svaje daŭniejšaje dziaržavy, jak francuzy na adbudovu imperyi Karala Vialikaha. Najlepš palaki zrabili-b, kab zanialisia sučasnaściaj i padumali nad mahčymymi rečami, a nie paddavalisia nadziejam na pavarot minułaha.“—Treba dumać, što francuski prafesar mieŭ u hetym na ŭvazie polskija „mocarstvovyja“ plany na Ŭschodzie. I jahonaja rada sapraŭdy razumnaja.

Jazep Najdziuk 3)

Biełaruś žyła i budzie žyć

Praz ludziej, katoryja zdabyvali aśvietu zahranicaj na Zachadzie Eŭropy i dziakujučy handlovym suviaziam z zachadnieeŭropejskimi haspadarstvami, da Biełarusi dachodziŭ adtul humanistyčny i refarmatarski ruch. Humanistyčny, ci inakš kažučy, adradženski ruch kasavaŭ siaredniaviečnyja paradki i ŭlivaŭ novyja idei, novyja siły, asvabadžaŭ ludziej ad ustarełych formaŭ, indyvidualizavaŭ, usamadzielnivaŭ ich. Heta-ž pryčynilasia da taho, što biełaruskaja kultura jašče pryhažej raźvivałasia. Pajaviŭsia cely rad biełaruskich piśmieńnikaŭ, jak Vasil Ciapinski, katory miž inš. pierakłaŭ i vydaŭ pabiełarusku „Evanhielle“, Symon Budny, Fiłon Kmita, Todar Jeŭłašeŭski, Andrej Rymša i inšyja, katoryja pryčynilisia da pryhožaha roskvitu biełaruskaje litaratury. Čas ich pracy — XVI stahodździe — biełaruskija litaraturnyja daśledčyki nazyvajuć załatoj paroj. Ab biełaruskim jazyku jašče na pačatku XVI st. vilenski prałat Erazm Viteli, u svajej pramovie da Papy Rymskaha ŭ 1501 h., kazaŭ hetak: „Lićviny majuć ułasnuju movu. Ale dziela taho, što rusiny (biełarusy) nasialajuć pasiarodak dziaržavy, usie zvyčajna karystajucca ich movaj, bo jana dalikatnaja i bolš lohkaja“.

Tymčasam palaki štoraz bolš svatalisia da biełarusaŭ i lićvinoŭ, kab zrabić uniju. I tak, prabavali jany hetaha dakanać u 1401, 1413, 1432, 1447, 1452, 1453, 1501, 1563, 1566 i 1567 hadoch. Biełarusy doŭhi čas nie paddavalisia, až pakul palaki nie pieraciahnuli na svoj bok biełaruskuju i litoŭskuju šlachtu tymi pryvilejami, jakija mieła polskaja šlachta ŭ Polšččy, a jakich nia mieła šlachta ŭ Vialikim Kniastvie Litoŭskim, dzie, možna skazać, byŭ svajho rodu demakratyčny ład. Pryvilei pieraciahnuli šlachtu na polski bok i ŭ 1569 h. ŭ Lublinie była padpisana unija Vialikaha Kniastva Litoŭskaha z Polščaj. (Treba skazać, što vialikaj pryčynaj da unii 1567—69 h. była jašče i nadzieja biełarusaŭ atrymać ad Polšččy pomač u zmahańni z Maskvoj za Livoniju). U 1596 h. u Bieraści padpisana była da taho i unija carkoŭnaja, jakaja pašyrała ŭ nas katalictva i jakaja akančalna źviazała biełarusaŭ i lićvinoŭ z Polščaj. Samastojnaści biełaruskaj doŭha baranili kniazi Sapiehi, Radziviłły i inšyja mahnaty; ale im heta nie ŭdałosia.

U Biełarusi, paśla Lublinskaje i Bieraściejskaje unii, pačaŭ šyrycca raźład, uzajemnaja baraćba i zaniapad. Hetkaja-ž prajava šyryłasia i ŭ Polšččy, dzie šlachta štoraz bolš hulała i viała haspadarstva da niaminučaha ŭpadku. Nastup palakoŭ i polonizacyi na Biełaruś i Litvu pavialičyŭsia. Urešcie dajšło da taho, što ŭ 1697 hodzie polski sojm pryniaŭ pastanovu, u jakoj było skazana, što „pisarz powinien nie po rusku (čytaj—pabiełarusku), a po polsku pisać“. I heny hod možna ŭvažać, jak kaniec samastojnaha palityčnaha žyćcia Biełarusi. Z taho času mova biełaruskaja pierastała być uradavaj na doŭhi čas. Hulanki-ž šlachty davali Polšč da

Zakančeńnie dekady biełaruskaha mastactva

15 h. m. kancertam u Vialikim teatry SSSR zakončyłasia dekada biełaruskaha mastactva ŭ Maskvie. U kancercie pryjmali ŭdzieł biełaruski symfoničny arkiestr, ansambl biełaruskaj narodnaj pieśni i tancaŭ, narodnyja chory i salisty. Prahrama kancertu była bahataja i vykananaja vielmi ŭdała. Na kancercie byli prysutnyja: Stalin, Mołataŭ, Varašyłaŭ, Kalinin, Ždanaŭ, Kahanovič, Mikajan, deputaty Viarchoŭnaha Savietu SSSR, deputaty Viar. Savietu BSSR, dyplomatyčny korpus pry savieckim uradzie, paety, piśmieńniki, mastaki i cely rad inšych vydatnych asobaŭ

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

U česć Fr. Bahuševiča. 9-ha červienia sioleta adbyłosia pasiedžańnie ŭ Biełaruskim Navukovym Tavarystvie ŭ čeś Fr. Bahuševiča, u časie jakoha referat ab tvorčaści Bahuševiča pračytaŭ dr. Jan Stankievič.

Pasiedžańnie Ŭradu Bieł. Centru. 9 h. m. adbyłosia pasiedžańnie Centralnaha Ŭradu Biełaruskaha Centru ŭ Vilni, na jakim abhavarvalisia spravy arhanizacyjnyja i ahulnaje pałažeńnie biełarusaŭ u Lićvie.

Novyja biełaruskija knižki. Hetymi dniami ŭ Vilni vyjšli nastupnyja novyja biełaruskija knižki: 1. Ad. Stankievič — „Na śviata Maci," 32 bač., cana 20 centaŭ, 2. Ul. Kazłoŭščyk—„Kaziuk na kirmašy," 32 bač., cana 20 cent,3. Uład-Inicki —„Ryšty,Bijreza i vola," 68 bač., cana 50 centaŭ. Knižki hetyja vydała „Krynica." Kupić ich možna ŭ Bieł. kniharni „Pahonia" — Vilnia, Zavalnaja 1.

Z Saviecķaj Biełarusi

Uznaharoda. Ukazam Prezydyjuma Viarchoŭnaha Savietu BSSR z dnia 31.5.40 h. „za vydatnyja zasłuhi ŭ spravie raźvićcia muzykalnaj kultury Biełaruskaj SSR" pastanoŭlena ŭznaharodzić: I. *zvańniem zasłužanaha dziejača mastactvaŭ* BSSR: **Zilberberg Aŭhieniu Ŭładzimiraŭnu** — vykładčycu Bieł. Dziarž. Konservatoryi, **Załatarova Vasila Andrejeviča** — kampazytara, **Paninu Ninu Ivanaŭnu** — prafesara Bieł. Dz. Konservatoryi, **Cikockaha Aŭhienia Karłaviča** — kampazytara, **Cichanava Paŭła Iljiča** — prafesara Bieł. Dz. Konservatoryi, **Turankova Aleksieja Jeŭłampijeviča** — kampazytara, **Čurkina Mikałaja Mikałajeviča** — kampazytara; II. *Zvańniem zasłužanaha artysta BSSR*: **Amitona Aleksandra Naŭmoviča** — vykładčyka Bieł. Dziarž. Konservatoryi, **Bergera Michała Arkadzieviča** — dyrektara Bieł. Dziarž. Konservatoryi, **Bahatyrova Anatola Vasilevića** — kampazytara, **Krošnera Michała Jachimaviča** — kampazytara, **Kłumava Aleksieja Kastancinaviča** — vykładčyka Bieł. Dziarž. Konservatoryi, **Lubana Isaka Isakaviča** — kampazytara.

Kavuny i vinahradniki ŭ BSSR. Vinahrad u BSSR pačali sadzić prad 4 hadami ŭ Chojnickim rajonie. Sioleta pad vinahradam užo 4 hektary z 12 tys. kustoŭ. Ad letašniaha hodu pačali tak-ža ŭ BSSR sadzić kavuny.

BIEŁARUSY!
zapisyvajciesia ŭ siabry
Biełaruskaha Centru!

Jak niemcy tapili anhielcaŭ u kanale La Manche

Niamiecki vajenny karespandent hazety „D. A. Ztg". vielmi cikava apisvaje pavarot anhlickaha ekspedycyjnaha korpusu pa prajhranych zmahańniach na paloch Flandryi ŭ Francyi.

Niemcy ŭsialakimi sposabami staralisia pieraškadžać pierajezdu praz kanał. Miž inšym, vialikuju rol adyjhrali tut niamieckija małyja, ale šybkija łodki. Voś što ab ich piša ŭspomnieny vajenny karespandent.

„Kanał. Na paŭdniova-zachodnim niebaschile pavoli hasła śviatło. Łodki stajali hatovyja na vyjezd. Ukĺučajem motary. Mocny turkot ich raździraje pavietra, stalovaja dziuba łodki reža niespakojnyja chvali. Vartaŭničyja trymajuć pryrychtavanyja miny ŭ rukach. Žnikajuć z vačej bierahi kanału. Navokał mora. Pływiom. Noč čornym płaščom spavivała śviet. Dzieś daloka nieba hareła vodbleskam čyrvonych ahnioŭ. Silnyja detanacyi čas—ad—času kałychali prastoram. Historyčnaja pieramoha na Zachadzie vyrašałasia. Spadziajomsia, što sianiešniaja noč budzie pracavitaja.

„Čornyja cieni pierad namil" — melduje vartaŭnik. Ale jšče nia možna adroźnić, što staić na našym šlachu. Adnak ciomny vobraz štoraz bolš prybližajecca. Usie pazirajuć na kapitana. Stary, daśviedčany kapitan śćvirdžaje, što heta karabiel. Z cieniaŭ imhły chutka vypłyvali štoraz novyja sudny. Minuta paźniej: spaścierahajem niapryjacielskija sudny, jakija majuć achraniać pieravoz. Transportnyja karabli płyvuć biez pierapynku i nie dadumlivajucca, što ich čakaje.

Supakoj na mory spyniajecca. Spadajuć pieršyja haručyja bomby, rasśviatlajučy kruhazor. Potym „sypiecca ich šmat. Ahni hasnuć. Na pamoście niapryjacielskaha sudna ŭžo možna adroźnić paasobnyja hrupy ludziej. Z našaj łodki laciać na pryvitańnie ručnyja hranaty, a paśla pačynajuć ihrać kulamioty. U mižčasie chutka adpływajem nazad, kab askołki našych hranataŭ nam-ža nia škodzili. Niapryjaciel uciakaje. Razlahajecca kamanda „puścić tarpedu"! Huk, karotki śvist. 2 sekundy i tarpeda traplaje ŭ metu. Transportnaje sudno 3.000 tonn, naładavanaje žaŭnierami i kaštoŭnym mataryjałam, tonie.

Hetak spatykali našyja łodki (raskidanyja pa ŭsim kanale) viartajučychsia na baćkaŭščynu anhličan."

Adna łodka — abo, jak jaje inakš nazyvali, „morskaja štuka", na praciahu nočy mahła zatapić niekalki transportnych sudnaŭ. Z nadychodam dnia hetyja „morskija štuki" ŭciakali na poŭnač, kab nastupnaje nočy, pa adpačynku, uznoŭ viarnucca da svajej pracy.

C.

Usiačyna

Kolki i dzie žyvie ludziej. Niamieckaje statystyčnaje biuro padaje, što na ŭsim śviecie žyvie ciapier 2,169 milijonaŭ ludziej. Zaniatyja haspadarstvami ziemli naličajuć 134,8 miljonaŭ kv. kilometraŭ. Abšary nie daśledžanyja i nie zaniatyja ludźmi zajmajuć 10 miljonaŭ kv. kl. U praciahu 100 hod kolkaść ludziej pavialičyłasia ŭ dva razy. Pałova ŭsiaho nasielnictva śvietu žyvie ŭ Azii, a tolki čaćviertaja časć u Eŭropie, dzie ŭ 1938 h. lik nasielnictva byŭ 530 miljonaŭ.

Dobryja apetyty. U Juhasłavii ŭ adnej vioscy palicyja prykazała pierarvać viasielle, jakoje doŭha i vielmi hučna adbyvałasia, padčyrkivajučy, što ciapier nie adpaviedny čas na takija viasielli. Prytym śćvierdžana, što viasielniki žjeli 400 klh. chleba, 125 klh. cukru, 120 klh. masła, 5,000 jajok, 200 kurej, 5 śvinej, 5 bykoŭ, 2 vały, vypili 100 litraŭ harełki i 1,200 litraŭ vina. Pryhataŭlali hetuju ježu praz uvieś čas viasiella 19 žančyn.

taho, što jana ŭ kancy XVIII stahodździa była padzielena miž Rasiejaj, Niamieččynaj i Aŭstryjaj. Biełaruś trapiła z pad polskaha panavańnia pad valadarstva rasiejskich caroŭ.

Rasieja, zahaniajučy biełarusaŭ u svaju zaharadku, rusyfikavała ich usiakimi sposabami: praz carkvu, školu, sudy, urady i h. d. Z 1839 h. datujecca zabarona havaryć pabiełarusku kazańni ŭ cerkvach. U 1840 h. była aficyjalna spyniena važnaść Litoŭskaha Statutu i zabaroniena było karystacca ŭ sudoch staradaŭnym krajovym pravam na abšary Litvy i Biełarusi, dy zaviedziena čužoje prava rasiejskaje, u čužoj rasiejskaj movie, z varožym dla biełarusaŭ čynaviectvam. Sam nazoŭ Biełaruś rasiejcy źmianili i baćkaŭščynu našu nazvali „Сѣверо-Западный Край" — („Sieviero-Zapadnyj Kraj").

Kali my ŭžo ŭspomnili ab źmienach nazovu našaj baćkaŭščyny, našaha kraju, dyk treba viedać, što pierad usim naš kraj i naš narod nazyvali imiem najsilniejšaha biełaruskaha plemia „Kryvičy", „Kryvija", paśla nazyvali doŭhi čas „lićvinami", „Litvoj" i ŭreście najbolš pašyryŭsia nazoŭ „biełarusy", „Biełaruś". Prafesar Ul. Pičeta kaža, što nazoŭ „Biela Ruś" adnosna našaha kraju spatykaŭsia ŭžo ŭ XIV stahoddzi ŭ niamieckich piśmieńnikaŭ, jak „Weisse Russen", a pałacinie ŭ polskich letapisach „Alba Russia", što taksama aznačaje „Biela Ruś". Słova „biely", pavodle dumki niekatorych vučonych, aznačaje „niezaležny", „svabodny", „Biełaja Ruś" — svabodnaja Ruś, niezaležnaja, niepadbitaja tatarami. Inšyja słova „Biełaja Ruś" staviać u zaležnaść ad paviarchoŭnaha vyhladu biełarusa i ad taho, što ŭ biełarusaŭ najbolš pašyrany biely koler. Słova „Ruś" pachodzić byccam ad staraniamieckaha słova „Rotsmann", što značа viaślar, morski čałaviek. Ad hetaha słova paŭstaŭ prymietnik Rost, Ros, Rus, a hetak nazyvali vysialencaŭ z Skandynavii na ŭschodnie-slavianskija ziemli, katoryja tak-ža nazyvali ad svajho prymietnika i kraj, u jakim pasialalisia.

Roznyja nazovy, u roznyja časy našaha narodu i našaha kraju na niekatorych robiać nia nadta dobraje ŭražańnie. Ale ŭ hetym niama ničoha dziŭnaha. Inšyja krai i narody taksama rozna nazyvalisia i nazyvajucca. Tak napr.: Niamieččynu nazyvali i nazyvajuć: Hiermanijaj, Prusijaj, Deutschland; Anhliju — Brytanija, Bryty, Anglo-Sasy; Italiju — Rymskaj Imperyjaj, Włochami i h. d. Ciapier siarod biełarusaŭ časta možna spatkacca z imknieńniem adkinuć nazoŭ Biełaruś, biełarusy, a zamianić jaho nazovam Kryvija, kryvičy. Voś ža źmiena heta, na naš pahlad, nie pažadana. Nazoŭ Biełaruś maje svaju historyju, svaju tradycyju, šyrakaviedamaju na ŭsim śviecie, i moža astavacca i na dalej.

Koratka havoračy ab pałažeńni biełarusaŭ pad Rasiejaj, možna skazać, što nad Biełarusiaj panavała ciemra i carski bizun. Narod usio-ž trymaŭsia svajej movy, svaich zvyčajaŭ i lubiŭ svoj kraj. I tyja, što dumali, što Biełaruś zamre — pamylilisia.

Niemcy zaniali Paryž

14-ha červienia niamieckaje vojska zaniało stalicu Francyi, miesta Paryž. Zaniaćcie Paryža adbyłosia biaz boju. Francuzy, pierakanaŭšysia, što nia zmohuć abaranić svajej stalicy, adstupili i abvieścili jaje miestam adkrytym, paviedamlajučy ab hetym za pasiarednictvam ambasadara Złučanych Štataŭ Paŭnočnaj Ameryki Bullitt'a hałoŭnaje niamieckaje kamandavańnie. Usio francuskaje vojska pakinuła Paryski vokruh. U samym-ža mieście astałasia tolki žandarmeryja i palicyja pad kiraŭnictvam hien. Dentz, dziela ŭtrymańnia paradku, a taksama pažarnaja straž. U Paryžy astaŭsia tak-ža ambasadar Złučanych Štataŭ P.A.,jak pradstaŭnik dyplomatyčnaha korpusu.

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Vializarnyja niamieckija siły na Zachadnim froncie niastrymana pasoŭvajucca napierad. Kali pišam hetyja słovy, u niamieckich rukach užo nia tolki Paryž, jaki addali francuzy biaz boju, ale viedamaje krepasnaje miesta Verdun i cely rad inšych francuskich miestaŭ. Aprača taho niemcy mocna zaatakavali i ŭ niekatorych miascoch prałamali liniju Maginot'a, i niekatorym addziełam niamieckaje armii ŭdałosia pierajšci horny bieh raki Rejnu. Niemcy kažuć, što jany ŭžo zakončyli druhi peryjad vajny z Francyjaj, što raźbili francuskuju armiju i što ciapier adbyvajecca treci peryjad vajny, u časie jakoha jany dabaniajuć i akančalna nistožać francuskija vajennyja siły.

Paśla zaniaćcia Paryža niemcami premjer Reynaud **źviarnuŭsia da Ameryki a taksama da ŭsich pryjacielaŭ francuzaŭ z prośbaj pamahčy ratavać Francyju.** Pomačy ad Zł. Štataŭ Ameryki prosić byccam i Anhlija za pasiarednictvam specyjalnaha delehata karala Juraha da prezydenta Roosevelta.U adkaz na heta prezydent Roosevelt paviedamiŭ, što Złučanyja Štaty Paŭnočnaj Ameryki z zachopleńniem padziŭlajuć advahu i zaŭziatasć francuzaŭ u baraćbie z niemcami i **što ŭrad Złučanych Štataŭ zrobić usio, kab što-raz bolš dastaŭlać Francyi samalotaŭ, harmataŭ, amunicyi i materyjalnaje pomačy.** Urad Zł. Štataŭ nie pryznaje tak-ža probaŭ skiravanych procił skasavańnia niezaležnaści Francyi.

Francuskaja prośba pomačy znajšła vodhuki ŭ Tureččynie. Tureckaja narodnaja partyja na svaim sabrańni 14 h. m. vykazałasia pa staranie sajuźnikaŭ. **Niamieckija viestki ab Tureččynie** padajuć, što byccam **SSSR budzie padtrymlivać neŭtralnaść Tureččyny.** Niamieckaje informacyjnaje ahienctva paviedamlaje tak-ža, što **Tureččyna nia budzie ŭmiešvacca ŭ sučasnuju vajnu** i što 13 h. m. byŭ paćvierdžany niamiecka-turecki handlovy dahavor, u jakim pradbačycca handal na 21 miljon funtaŭ tureckich.

Pa staranie sajuźnikaŭ vyskazaŭsia jašče ehipiecki sojm i senat. Adnačasna ŭrad Ehiptu sarvaŭ znosiny z Italijaj, pastanaŭlajučy pamahać sajuźnikam.

Pałažeńnie adnak sajuźnikaŭ vielmi ciažkoje, tymbolš, što ŭ vajnu pačynaje ŭmiešvacca **Hišpanija.** Jana 13 h. m. niespadziavana zaniała francuskuju pravincyju i miesta Tanger u Afrycy, prytym štoraz bolš damahajucca hišpancy Gibraltaru. **U vajnie z Italijaj taksama sajuźnikam nia tak lohka idzie,** jak jany ab hetym havaryli, choć jość viestki, što ŭ Afrycy ŭ mnohich miascoch italjancy z pryčyny anhlickich atakaŭ majuć vialikija straty, a ŭ Abisynii byccam **abisynskim paŭstancam udałosia raźbić adnu italjanskuju dyviziju.**

Ab ciažkim pałažeńni ŭ Francyi śviedčyć **novaja źmiena ŭradu. Dasiulešni ŭrad Reynaud'a pajšoŭ u adstaŭku. Novym premjeram Francyi źjaŭlajecca Petain, a vice-premjeram Veygand.**

Palityki zvaročvajuć vialikuju ŭvahu na **hutarki,** jakija mieŭ **kamisar Mołataŭ z novymi ambasadarami Anhlii i Francyi.** Ambasadar Anhlii mieŭ tak-ža hutarki z savieckim kamisaram handlu Mikojanam i zastupnikam kamisara zahraničnych spraŭ SSSR Łazoŭskim. Charakterna, što ŭ toj samy dzień 13 h. m., kali ŭ Maskvu pryjechaŭ francuski ambasadar Labonne i anhlicki ambasadar Cripps, pryjechaŭ tak-ža i ambasadar Italii Roose. Zvaročvajuć tak-ža ŭvahu na hutarku savieckaha ambasadara ŭ Zł. Štatach Paŭnč. Ameryki z ministram zahraničnych spraŭ Zł. Štataŭ. *Rep.*

Dr. med. B. TOŁČYNSKI
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8—10 i 16—19 hadz.

VOKAM PA ŚVIECIE

Vialikuju sensacyju ŭ Anhlii vyklikali viestki ab tym, što niekatoryja pasły z anhlickaha parlamantu aryštavany Aryštavany byccam niejki anhlijec, katoraha niemcy mieli naznačyć svaim kiraŭnikom Anhlii.

Japoncy mocna bambardavali novuju ciapierašniuju stalicu Kitaju Čunking. Skinuta tam było bolš 500 bomb, ad jakich zhinuła kala 200 asob.

50,000 miljonaŭ dolaraŭ na pomač vajennym uciekačom asyhnavaŭ senat Zł. štataŭ Pnč. Ameryki na prapazyku prezydenta Roosevelta. Pomač hetu dzialić budzie Čyrvony Kryž.

Čaść italjanskaje armii, jak padajuć hazety, byccam pryjedzie ŭ Čechasłavaččynu, Daniju i Polšč, kab trymać tam paradak i kab dać mahčymaść bolšaj kolkaści niamieckaha vojska vyjechać na Zachadni front. Na liniju Zygfryda taksama byccam pryjeduć italjancy zamianić niamieckich žaŭnieraŭ.

B. polski ministr Bek iznoŭ chacieŭ uciačy z Rumynii i ŭžo siadaŭ u porcie Contasa na francuski karabiel, adnak jaho palicyja rumynskaja paznała i zatrymała.

Bambardavać Rymu ŭ sučasnaj vajnie Italii z Anhlijaj i Francyjaj sajuźniki nia buduć, dziela taho, kab nie paškodzić Vatykanu — stalicy Papy Rymskaha.

Orhan Papy Rymskaha hazeta „Osservatore Romano" ad 12 h m. pierastaŭ vychodzić.

Vialiki niedachop rabotnikaŭ adčuvajecca z pryčyny vajny ŭ Niamieččynie. U suviazi z hetym mnohija stanoviščy, zajmanyja dasiul mužčynami, zajmuć žančyny i buduć vykonvać ichnuju pracu.

Rumynija pierastała dastaŭlać naftu Anhlii i Francyi, a ŭvieś jejny vyvaz skiravała ŭ Niamieččynu i Anhliju. Jość heta vynik źmieny palityčnaje aryjentacyi Rumynii.

Parazumleńnie miž SSSR i Japonijaj nastupiła ŭ spravie praviadzieńnia hranicy miž Mandžuryjaj i Manholijaj.

Usiakuju biełaruskuju knižku,
BIEŁARUSKIJA PAŠTOŬKI,
hazetu najtaniej i najchutčej
dastaniecie ŭ biełaruskaj
kniharni „Pahonia"
Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.
VILNIUS, Zavalinė g-vė 1.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Saviecki Kansulat u Vilni budzie miaścicca na vul. dr. Basanavičiusa (b. V. Pahulanka) 23. Adčynieny jon budzie ŭ hetym miesiacy.

Burmistr m. Vilni Stašys vyjechaŭ u Estoniju, dzie budzie pryjmać udzieł u źježdzie pradstaŭnikoŭ miestaŭ Bałtyckich Haspadarstvaŭ u Tallinie.

Zabojca palicyjanta Błažysa addany pad vajenny sud. Nazyvajecca jon Jazep Mincevič, pa prafesii złodziej, niekalka razoŭ karany. Jon ŭnočy z 10 na 11 maja ŭkraŭ karovu i vioŭ u nielehalnuju reźniu. U hetym chacieŭ jamu pieraškodzić palicyjant Błažys. Paŭstała tady bojka, u vyniku jakoj Mincevič zabiŭ palicyjanta, adnak paśla palicyja jaho vyśledziła, złaviła i ciapier budzie jon adkazvać prad vajennym sudom.

Padatkavaja kamisija pryjaždžaje ŭ Vilniu i budzie razhladać skarhi kupcoŭ i pramysłoŭcaŭ, a tak-ža i pryvatnych asob u spravie vyznačanych im padatkaŭ.

Ranieny vachmistr palicyi J. Tomašunas u Markuciach pad Vilniaj pamior i jahonyja pachoviny adbylisia adnačasna z pachovinami zabitaha tam-ža palicyjanta J. Bałtramiejunasa 14 h. m. pry ŭčasci pradstaŭnikoŭ ułady i vialikaj kolkaści hramadzianstva.

Abakrali kaścioł u Novaj Vialejcy niavykrytyja dasiul zładziei, zabirajučy z hałoŭnaha aŭtara niekalka lichtaroŭ, vartaść jakich acaniajuć na niekalki sotniaŭ litaŭ.

Rehistracyja mužčyn urodžanych u 1919 h. dla adbyćcia vajennaje służby, pa zahadu kamandanta pałk. Kaŭnasa, budzie adbyvacca sioleta ŭ vałasnych i miestavych samaŭradach da 31 červienia. Chto ŭparnie zarehistrujecca, budzie pakarany.

Skolny hod končyŭsia ŭ pačatkavych i siarednich školach, a taksama i ŭ Vilenskim Universytecie ŭ subotu 15-ha červienia. U universytecie zapisanych było sioleta 1005 studentaŭ. Z katorych sioleta 25 asob dastała dyplomy praŭnikaŭ, a 5 dyplomy ekanamistaŭ.

Pakarany buduć ułaśniki damoŭ, katoryja biaspraŭna padvyšali płatu za pamieškańnie, abo vykidali lokataraŭ.

200 macykletaŭ i 4886 roveraŭ zarehistravana sioleta ŭ Vilenskim mahistracie.

Kary na samahonščykaŭ. Štodziennyja hazety ŭściaž abviaščajuć śpisy asob pakaranych za samahonku. Najbolš-ža ŭ hetych śpisach bačym sialan, katorym straty často rujnujuć haspadarki. Voś-ža treba było-b arhanizavać niejkuju akcyju, jakaja ŭśviedamlała-b ludziej ab škodnaści harełki i jakaja paŭstrymlivała-b sialan ad pradukcyi samahonki, što viadzie ich da zhuby.

Baćki biełarusy, zapisvajcie dziaciej u Vilenskuju
Biełaruskuju Dziaržaŭnuju Prohimnaziju
U I kl. pryjmajucca kandydaty, skončyŭšyja 6 addziełaŭ pačatkavaj škoły, abo zdaŭšyja z kursu pačatkavaj škoły ekzaminy.
Kandydaty pavinny pradstavić:
1. školnaje paśviedčańnie,
2. metryku naradžeńnia,
3. fotohrafiju (raźmier, jak dla pašpartaŭ).
Aficyjalnaje pryjmo, ustupnyja ekzaminy i zaličeńnie ŭ lik vučniaŭ adbuducca ad 16 da 22.VI sioleta. Zajavy kancylaryja Prohimnazii (Daminikanskaja vul. 3|5) pryjmaje štodzień ad hadziny 9 da 12-taj
Biełaruskaja Prohimnazija — škoła dziaržaŭnaja, daje poŭnyja pravy i stupianiova budzie pieratvaracca ŭ poŭnuju himnaziju.
Dla vučniaŭ zdolnych, starannych i niezamožnych robiacca roznyja pałohki materyjalnyja.
Dyrekcyja

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1